

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1056 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari...27	
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....32	
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....40	
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....45	
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....50	
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar55	
Iglov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish63	
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....67	
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari72	
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish77	
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi84	
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....88	
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....93	
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....98	
Meliqulov G'ayrat Abdug'afrovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri105	
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....110	
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari116	
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari121	
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....125	
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati129	
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari136	
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....143	
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar149	
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....154	
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....159	
Yodgorova Xalima To'liqonova	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....165	
Raxmatov Adxam Itolmasovich	

Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari.....	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўгли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammatt qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	

Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattorali qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	

Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari.....	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса.....	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	495
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati.....	501
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	505
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	511
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	516
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	520
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati.....	525
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	530
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	534
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	541
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	548
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	551
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	554
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy.....	561
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market.....	566
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	570
Odina Nabiyeovna Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	575
Rashidova Xadicha Tursunalievna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modelashtirish yo'llari	581
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	586
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	592
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	595
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	602
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	607
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	611
Раупов Жамшид Рашидович	

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar.....	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камоладдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan	
O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotteling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevna	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali	
yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abdukarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va	
uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	

Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовевна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari	819
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	835
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budget daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан	881
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	886
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzdorlik masalasi	892
Tashmuxamedov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике	897
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri.....	907
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	915
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	918
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	922
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	927
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	932
Alimov Ilxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida).....	938
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili .	941
Xoshimov Sobir Murtazayevich	

The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation.....	945
Raimjonova Madina Asrarovna	
Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	949
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	952
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abduolimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	955
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	959
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	962
K. M. Umarkulov	
“Yashil” iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	966
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarning o'ziga xos xususiyatlari	970
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	976
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Институциональные концепции устойчивого развития в рамках стратегического управления экономикой региона	980
Сеитова Лейла Пулатовна	
Hududlarda turistik destinatsiyalarni majmuaviy rivojlantirishda raqobatbardoshlik strategiyasini takomillashtirish istiqbollari	988
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Современное состояние развитие системы железнодорожного транспорта	992
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises	995
Uktamjonova Zulayxo Anvarjon qizi	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	1000
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida davlat xususiy sheriklik asosida byudjetdan ajratilayotgan mablag'larning holati tahlili	1004
Xalilova Sh. G'	
Направления обеспечения конкурентоспособности во внешнеэкономических связях.....	1007
Ахмедов Икром Акрамович	
O'zbekistonda natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish mexanizmini rivojlantirish.....	1021
Primova Nigora Ikrom qizi	
Kichik biznes korxonalarida B2B bozorini tizimli tashkil etishning uslubiy jihatlari.....	1028
Zakirova Gulnoza Qudratovna	
Current Trends in Agrotourism in Uzbekistan: Demand, Needs, and Motives of Agritourists	1032
Iroda Abdieva Gayrat kizi	
Современное состояние достойного труда специалистов транспорта в условиях цифровизации.....	1037
Абдуллаева Нигора Шамсиддиновна	
Обоснование методов оценки совершенствования конкурентоспособности предприятий легкой промышленности	1041
Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна	
Проблемные аспекты трансформации финансовой отчетности бизнеса юридических лиц	1047
Шин Инесса Олеговна	
Cross-Cultural Management is a Separate Field of Science and Discipline.....	1053
Umarova Zulaykho, Rakhmanova Zilola	

O'ZBEKISTONDA NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH

ORCID:0000-0003-1423-1013

Primova Nigora Ikrom qizi

PhD, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Moliya kafedrası dotsenti v.v.b., Toshkent. O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqolada natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishni mamalakatimiz budjet tizimida qo'llash yuzasidan tadqiqotlar olib borilgan. Xorijlik iqtisodchilarning natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish bo'yicha ilmiy qarashlari tahlil qilingan. Shuningdek, davlat xarajatlarini maqsadli rejalashtirish va moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan qarashlar tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: Natijaga yo'raltirilgan budjetlashtirish, budjetni rejalashtirish, natijadorlik, hisobotdorlik, xabardorlik, daromadlar, xarajatlar, maqsadli dasturlar, budjetlararo transfertlar, resurslar.

Abstract: This article conducts a study of the application of results-based budgeting in the budget system of our country. The scientific views of foreign economists on result-oriented budgeting are analyzed. Views aimed at expanding the possibilities of targeted planning and financing of public expenditures are also explored.

Key words: Result-oriented budgeting, budget planning, income, expenses, inter-budgetary transfers, resources. Results-based budgeting, budget planning, effectiveness, accountability, awareness, income, expenses, targeted programs, inter-governmental transfers, resources.

Аннотация: В данной статье проведено исследование применения бюджетирования, ориентированного на результат, в бюджетной системе нашей страны. Анализируются научные взгляды зарубежных экономистов на бюджетирование, ориентированное на результат. Также исследованы взгляды, направленные на расширение возможностей целевого планирования и финансирования государственных расходов.

Ключевые слова: Бюджетирование, ориентированное на результат, бюджетное планирование, результативность, подотчетность, информированность, доходы, расходы, целевые программы, межбюджетные трансферты, ресурсы.

KIRISH

So'nggi yillarda davlat budjetidan moliyalashtirish tizimida ko'pgina islohotlarning amalga oshirilishiga qaramay bu sohadagi bir qancha muammo va qiyinchiliklar hanuz o'z yechimini yetarlicha topgani yo'q. Eng avvalo, bu holat an'anaviy budjetlashtirish jarayonida samaradorlikni oshirish natijasida qo'shimcha moliyalashtirish manbalarining talab qilinishi bilan davlat budjeti xarajatlarining ko'zlangan rejadan ortib ketishi bilan izohlanmoqda. Shuni alohida ta'kidlash zarurki, so'nggi o'n yilda jahonning ko'pgina rivojlangan va rivojlana-yotgan mamlakatlarida jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy sohalarida davlatning o'z vazifasini amalga oshirishda davlat boshqaruv tizimini ya'nada takomillashtirishni taqozo etmoqda.

Jamiyatdagi islohotlarning natijaviyligi va uzviyligini ta'minlash maqsadida, avvalo, davlat moliya tizimida asosiy bo'g'in hisoblangan mamlakatning budjet islohotlarini, davlat budjet xarajatlarini aniq rejalashtirilgan natijalarga asoslangan ijtimoiy-iqtisodiy loyihalarni ajratish muhim va aytish mumkinki, zaruriy sharti bo'lib kelmoqda.

Bugungi kunda bir qator mamlakatlar (jumladan, bozor iqtisodiyoti shakllanayotgan mamlakatlar) natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish modeliga o'tish orqali budjet jarayonini yaxshilashga harakat qilmoqda. Asos sifa-tida qabul qilingan yondashuv mamlakat salohiyati, ustuvor yo'nalishlari va davlat aholisi madaniyatiga qarab o'zgaradi. Biroq, bunday o'tishning barcha modellari umumiy maqsadlarni ko'zlaydi:

- mablag'larning sarflanishini nazorat qilish va ularni taqsimlash hamda ulardan samarali foydalanishni yaxshilash;

- davlat sektori samaradorligini oshirish;
- davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari hamda budjet tashkilotlarining javobgarligini kuchaytirish.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi "O'zbekiston–2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni, 46-maqсадida "Fiskal barqarorlikni ta'minlash va davlat majburiyatlarini samarali boshqarish" belgilangan. Ushbu maqsadga erishish uchun 5 ta samaradorlik ko'rsatkichlaridan biri 2030-yilgacha "Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish" amaliyotiga to'liq o'tish ko'zda tutilgan ^[1].

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Davlat moliyasini boshqarish tizimini takomillashtirish strategiyasining asosiy maqsadlaridan biri bu o'rta muddatli budjet asoslarini ishlab chiqish hamda yillik budjetni shakllantirishning yangi "natijaga yo'naltirilgan budjet" (Dasturiy budjetlashtirish) tizimini joriy etish hisoblanib, mazkur maqsad bo'yicha quyidagilar amalga oshirildi ^[2].

Har bir davlatning milliy strategiyasida (5-10 yillik) belgilangan strategik maqsadlarga erishish uchun davlat budjetidan sarflanadigan mablag'larning uzviy bog'liqligi Dasturiy budjetlashtirish tizimi orqali ta'minlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

"Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish" (keyingi o'rinlarda NYB deb yuritiladi) atamasining kelib chiqishi uzoq tarixga ega. Shu bilan birga, uning muallifligini aniqlash qiyin ko'rinadi ^[3]. Masalan, resurslarni unumli va natijador dasturlarga nisbatan taqsimlash konsepsiyasi XX asr boshida paydo bo'lgan Biroq, ma'lumki, NYB umumiy g'oyasi birinchi marta Qo'shma Shtatlarda paydo bo'lib, u erda Buyuk Depressiyadan keyin, shuningdek, Ikkinchi Jahon urushidan keyin hukumatning yangilanishi bilan bog'liq holda rivojlanish uchun yangi turtki oldi, ya'ni kutilayotgan natijalar bilan mablag'larni sarflash to'g'risidagi qarorlarga tuzatuvchi o'zgartirishlar kiritishga urinish sifatida namoyon bo'ldi. Bu jarayon "natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish" yoki rus tilidagi adabiyotlarda tez-tez uchraydigan "dasturiy-maqsadli" budjetlashtirishdir.

Bu davr tadqiqot sohasini haligacha belgilab beruvchi budjet nazariyasining yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi bilan ajralib turadi. Bizning adabiyotlarni ko'rib chiqishimiz shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda NYB ning yagona ta'rifi mavjud emas, xuddi uning yagona modeli bo'lmaganidek. Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish ta'riflari budjetni taqdim etishdan tortib, "davlat faoliyati bilan bog'liq xarajatlarga emas, balki mahsulotga, ishlab chiqarishga e'tibor qaratish" ^[4] dan "davlat va mahalliy hokimiyat organlari tomonidan samaradorlikni boshqarish komponentlarini budjet sikli bosqichlariga integratsiya qilish" ^[5] gacha o'z ichiga oladi. Aksariyat ekspertlar va kuzatuvchilar tomonidan NYB ish hajmi, samaradorlik yoki natijadorlikni o'lchash bilan birga dasturlashtirilgan maqsad va vazifalarga erishish uchun resurslarni taqsimlashni nazarda tutadi.

Xorijiy iqtisodchi olimlar o'rtasida "NYB" tushunchasini ta'riflash bo'yicha qarashlar birligi yo'q. Shartli ravishda taqsimot munosabatlarini maqsad va natijalar bilan bog'liq holda o'rganish bilan shug'ullanuvchi nazariyotchilarni to'rtta asosiy guruhga bo'lish mumkin.

Birinchi, olimlar davlat faoliyati bilan bog'liq xarajatlarga emas, balki ishlab chiqarishga asosiy e'tiborni qaratadigan budjetlashtirish nuqtayi nazaridan NYBni aniqlaydilar. Biroq, NYBning bu ta'rifi bizga uning barcha tomonlarini yetarli darajada tavsiflashga imkon bermaydi.

Ikkinchidan, NYBni "mahsulot"ni chiqarishga olib keladigan dasturlar va tadbirlar asosida hukumat faoliyatini qayta qurish mexanizmi sifatida ko'radigan olimlar. Shu bilan birga, NYB dasturiy budjetlashtirishning sinonimi sifatida ishlatiladi va mualliflar "rejalashtirish-dasturlash-budjetlashtirish" (Planning-Programming-Budgeting System) va dasturiy-maqsadli budjetlashtirishning tegishli tushunchalari o'rtasida aniq farq qilmaydi, ya'ni har uchala atama ko'pincha bir-birining o'rnida ishlatiladi ^[6]. Jumalarning noaniqligi, shuningdek, NYBga o'xshash, bugungi kunda dasturiy budjetlashtirishning yagona ta'rifi yoki yagona modeli mavjud emasligi bilan bog'liq.

Uchinchidan, NYBning asosiy maqsadi sifatida hisobotdorlikni (javobgarlikni) ilgari so'radigan iqtisodchilar. Bu pozitsiya aslida NYBni standart moddasi bo'yicha budjetlashtirishga tenglashtiradi, bunda natijalar to'g'risidagi ma'lumotlar mablag'larni taqsimlash bo'yicha qabul qilingan qarorlar bilan bog'liq emas.

To'rtinchidan, NYBni dastur maqsadlari va o'lchanadigan natijalar asosida aniq maqsadlarga erishish uchun resurslarni taqsimlash usuli bilan aniqlaydigan olimlar. Xarajatlarga asoslangan moliyalashtirishga asoslangan an'anaviy yondashuvdan farq qilib, u natijalar foydasiga sarflashga qaratilgan, ya'ni missiya, maqsad va vazifalardan kelib chiqib moliyaviy resurslardan nima uchun foydalanilganligini tushuntirish mumkin.

Biz ushbu oxirgi olimlar guruhining talqini bilan rozi bo'lishga moyilmiz, chunki bu holda rejalashtirish va budjetlashtirishning butun jarayoni xarajatlarga emas, balki natijalarga qaratilgan. Bundan tashqari, NYBning bunday ko'rinishi shubhasiz, xususan, OYECD tomonidan berilgan "progressiv" ko'rinishlarga yaqinroqdir: natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish(performance budgeting) ajratilgan mablag'lar va o'lchanadigan natijalar o'rtasidagi bog'liqlikdir.

Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti o'z tadqiqotlarida NYBning mohiyatini aniqlash bilan cheklanmaydi va natijalar to'g'risidagi ma'lumotlarni budjet jarayoniga jalb qilish darajasiga qarab, natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishni quyidagi turlarga ajratadi:

- taqdimot budjeti (presentational budgeting);
- natijadorlikka yo'naltirilgan - axborot (performance-informed budgeting);
- bevosita yoki to'g'ridan to'g'ri natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish (direct performance budgeting) [7].

Ba'zi mualliflar natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishning to'rttagacha toifasini ajratib ko'rsatishadi:

- natijadorlik-hisobotdorlik budjetlashtirish (performance-reported);
- natijadorlik-xabardorlik budjetlashtirish;
- natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish (performance-based budgeting) va natijalar bo'yicha to'g'ridan to'g'ri budjetlashtirish.

Bu guruhlash resurslarni taqsimlashda muhim ahamiyatga ega bo'lgan natijalar to'g'risidagi ma'lumotlarning mavjudligi bilan tavsiflangan natijalarga yo'naltirilgan budjetlashtirishning mavjudligi bilan ajralib turadi. Biroq, bu ajratilgan resurslar miqdorini ko'rsatishi shart emas. Shunday qilib, faoliyatning ayrim turlarini asoslash va yakuniy natijalar o'rtasida bog'liqlik mavjud bo'lib, bunda natija va alohida turdagi faoliyat yoki mahsulot o'rtasidagi bog'liqlik istisno qilinmaydi. Bunday axborot sxemasi yordamida istalgan natijaga erishish nuqtayi nazaridan qaysi faoliyat iqtisodiy jihatdan samarali ekanligini tushunish mumkin bo'ladi.

Birinchi tur, taqdimot shakli (xususan, Qo'shma Shtatlarda qo'llaniladi) natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishning "asosiy" darajasi hisoblanib, faoliyat natijadorligi to'g'risidagi ma'lumotlar budjet hujjatlarida aks ettirilgan, lekin budjet xarajatlari to'g'risida qaror qabul qilish jarayonida ishtirok etmaganligini nazarda tutuvchi budjetlashtirishdir. Agar resurslar kutilayotgan kelajakdagi ko'rsatkichlarga yoki o'tmishdagi ko'rsatkichlarga bilvosita bog'langan bo'lsa (Avstraliyadagi kabi), bu budjetlashtirishning ikkinchi turini ko'rsatadi. Bunday holda, natijalar haqidagi ma'lumotlar qaror qabul qilish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Biroq, bu holat resurs taqsimotiga bevosita ta'sir qilmaydi va boshqa ma'lumotlar bilan birga ishlatiladi. Nihoyat, NYBning uchinchi turi erishilgan narsalar asosida resurslarni taqsimlashni o'z ichiga oladi. Biroq, bu turdagi budjetlashtirish kamdan kam qo'llaniladi.

So'nggi yillardagi ilmiy qarashlar NYBni yangi tushunish tendensiyasini ko'rsatmoqda. U iqtisodiyotning davlat sektori faoliyati samaradorligi va natijadorligini oshirishga qaratilgan hamda moliyaviy barqarorlikka erishishga ko'maklashuvchi davlat xarajatlari va boshqaruvi (Public expenditure and management - P.E.M.) jarayoni bilan bog'liq [8]. P.E.M.da moslashtirilgan usullar orasida "rejalashtirish-dasturlash-budjetlashtirish", shuningdek, noldan budjet rejalashtirish yoki "Zero-Based Budgeting" ("xarajat-foйда" tahlil bilan birga) mavjud. Undan "Rejalashtirish yo'nalishi bilan muvofiqlikni oshirish usullari" sifatida foydalaniladi. Moliyaviy resurslarni boshqarish va uzoq muddatli xarajatlarni rejalashtirish masalalariga alohida e'tibor beriladi (faoliyatning o'ta muhim va unchalik ahamiyatsiz yo'nalishlari orasidagi farqni hisobga olgan holda).

Muammoning bunday ko'rinishi iqtisodiy adabiyotda ko'pincha "natijaga asoslangan boshqaruv" yoki "dasturiy maqsadli" (Performance management) [9] deb ataladigan toifaga olib keladi. Uning boshlang'ich nuqtasi - davlat faoliyati natijalariga rejalashtirilgan erishishning maksimal shaffofligi bo'lib hisoblanadi. Boshqa tomondan, u xarajatlari va faoliyatni istalgan natijalar bilan bog'lashni o'z ichiga oladi. Samaradorlikni boshqarish maqsadlar va standartlardan foydalanish orqali tashkilotlar, ishchi bo'linmalar va shaxslar uchun ishlashni kutishning oldingi ex-ante bosqichini ta'kidlashga intiladi. Ex-ante atamasi "hodisadan oldin" degan ma'noni anglatuvchi iboradir. Oldindan yoki shartli talab – bu to'lov qobiliyati bilan ta'minlanmagan tovarlar va xizmatlarni sotib olish istagidir.

Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish va natijadorlikni boshqarish ikki xil kategoriya ekanligi ular o'rtasidagi munosabatlarga to'sqinlik qilmaydi.

Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish, odatda, batafsil budjet nazorati bilan kamroq bog'liq bo'lib, bu o'z navbatida "natijadorlikni boshqarish" toifasining elementlaridan biridir. Biroq, ko'pincha natijalarga asoslangan boshqaruv budjetlashtirishga mutlaqo bog'liq bo'lmagan kontekstga ega bo'lishi mumkin [10]. "Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish" va "natijalarga asoslangan boshqaruv" toifalariga yondashuvlar o'rtasidagi yaqin bog'liqlikka qaramay, ko'pchilik mutaxassislar pirovardida amal qiladigan nuqtayi nazar NYBni alohida o'ziga xos tushuncha sifatida ko'rib chiqish kerak deb hisoblaydilar. Uning asosiy mohiyati budjet maqsadlarida ko'rsatkichlar to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalanishdir. Shu munosabat bilan "davlat sektorini boshqarish tizimini NYBni shakllantirishning eng muhim maqsadi sifatida" isloh qilish haqidagi bayonot [11] shubhali ko'rinadi. Bu shuni anglatadiki, natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish boshqaruv sikli doirasidan tashqariga chiqmaydi.

Yuqoridagilarga asoslanib va turli xil tushunchalarni hisobga olgan holda, biz NYBning o'z ta'rifini taklif qilishga harakat qilamiz. Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish - bu strategik rejalashtirish, budjetlashtirish, yakuniy natijalarni baholash, shuningdek, budjet tizimlarining samarali faoliyat ko'rsatish amaliyotini baholash va taqqoslashni o'zida mujassam etgan natijaga yo'naltirilgan tizimdir, bu esa budjet mablag'larining belgilangan tartibda taqsimlanishini davlat siyosatining maqsad va ustuvor yo'nalishlariga mosligini ta'minlaydi ^[12].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

"Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish" texnologiyasi bo'yicha tadqiqotning induksion yo'nalishi tanlangan bo'lib, ilmiy bilishning iqtisodiy tahlil, mantiqiylik, ilmiy abstraksiyalash, guruhlash usullarilar orqali tadqiqot muammosi ochib berilgan. Xorijlik va yurtimiz olimlarining ilmiy ishlari tadqiqotning nazariy va metodologik asoslarini tashkil etadi.

Tadqiqotda "natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish" bo'yicha tizimli adabiyotlar tahlili amalga oshirildi. O'rni kelganda shuni ta'kidlash kerakki, "natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish"ni turli adabiyotlarda texnologiya, model, uslub, usul, tizim, mexanizm sifatida o'rganilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishni amalga oshirish bugungi kunda budjet jarayonining birinchi bosqichi: budjetni rejalashtirish bilan cheklanadi. Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishga o'tish munosabati bilan budjetni rejalashtirish va ijro etish jarayonida yuzaga keladigan o'zgarishlarning aksariyati ko'rsatilayotgan davlat xizmatlarini moliyalashtirishni takomillashtirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Boshqacha qilib aytganda, dasturiy maqsadli budjetlashtirishga o'tish natijasida budjet jarayonining alohida bosqichlari an'anaviy budjet jarayoniga nisbatan ko'proq mehnat talab qiladigan va ko'p vaqt talab qiladigan bo'lishi mumkin.

Davlat xarajatlarini dasturiy maqsadli rejalashtirish va moliyalashtirish vositalarini ishlab chiqish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish uchun quyidagilar qo'llaniladi:

- budjet jarayonining me'yoriy-huquqiy bazasida natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishning asosiy tamoyillarini qayd etish;
- o'rta muddatli budjetni rejalashtirishga o'tish;
- budjetlarning g'azna ijrosi.

Biroq, O'zbekistonda dasturiy-maqsadli budjetlashtirish tizimini yaratish jarayonini to'liq va mukammal deb atash mumkin emas. Bu yo'nalishda endi dastlabki qadamlar qo'yilmoqda. Maqsadli dasturlarga sarflangan mablag'lar natijalar bilan kuchsiz bog'liqligicha qolmoqda. Ushbu muammo erishilgan natijalar va dasturni amalga oshirish uchun keyingi ajratmalar o'zaro bog'liqligining rasmiy mexanizmlarining yo'qligi bilan izohlanadi ^[12].

Budjet rejalashtirishni isloh qilish bo'yicha to'plangan tajribani hisobga olgan holda, budjet jarayonining ushbu bosqichiga NYB vositalarini joriy etish sxemasini takomillashtirish zarurati kun tartibiga quymoqda. Bu budjetni rejalashtirish modelidagi tegishli o'zgarishlarni nazarda tutadi. NYB vositalarini amalga oshirish uchun respublika darajasida qabul qilingan me'yoriy hujjatlarining amaldagi tizimi harakatlar tartibini belgilamaydi. Agar ko'rsatkichlarning maqsadli qiymatlarining rejalashtirilgan xususiyatlaridan chetga chiqishi aniqlansa, budjet mexanizmi ham to'g'ri ishlamaydi. Bunday ish rejalashtirilgan ko'rsatkichlarning bajarilmasligiga tashqi va ichki omillar ta'sirini baholash bo'yicha jiddiy tahliliy ishlarni o'z ichiga oladi. Bu holat ham tartibga solish algoritmi, ham yekspert baholari asosida amalga oshirilishi mumkin.

NYB ning amalga oshirilishini ta'minlaydigan kompleks mexanizmni yaratishda, birinchi navbatda, rag'batlantirish va samarali moliyaviy boshqaruvni yaratish nuqtayi nazaridan muammolarni aniqlash zarur. Islohotlarga qiziqishni oshirish uchun samarali rag'batlantirish tizimini joriy etish va doimiy ravishda takomillashtirish zarur.

Respublika darajasida NYBni amalga oshirishga e'tibor qaratilishi davlat moliyasini boshqarishning viloyatlar darajasida natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishning ahamiyati va amalga oshirilgan harakatlar to'g'risida notekis xabardorlikka olib keladi. Bu NYB elementlarini eksperimental amalga oshirishning mintaqaviy tajribasini tushunishda muammolarni keltirib chiqaradi. Shuningdek, budjet tizimining barcha darajalarida budjet jarayonida NYBdan foydalanish uchun institutsional shart-sharoitlarni yaratish kerak. Bu muammoning ahamiyati shundan iboratki, aholi tomonidan olinadigan asosiy budjet xizmatlari, hatto ular budjetlararo trans-

fertlar hisobidan moliyalashtirilsa ham, asosan, hududiy hokimiyat organlari orqali amalga oshiriladi. Budget jarayonini isloh qilishni ta'sis subyektlari va mahalliy hokimiyatlarga o'tkazish uning faoliyatini mahalliy hokimiyat islohotlari, budgetlararo munosabatlarni isloh qilish bilan muvofiqlashtirishni talab qiladi.

Agar biz NYBni institut deb hisoblasak, unda jiddiy nosozliklar va muvaffaqiyatsizliklar xavfini sezilarli darajada kamaytiradigan mexanizmga ega bo'lish kerak. NYBni shakllantirish mexanizmini yaratish xarajatlari shu qadar yuqori bo'lishi mumkinki, NYBni joriy etish hatto o'rta muddatli istiqbolda ham sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatish uchun yetarli bo'lmasligi mumkin. Shu sababli, zamonaviy sharoitda asosiy sa'y-harakatlar Respublika budget tizimining barcha darajalaridagi budget jarayoni ishtirokchilarini "zarar qilmaslik" tamoyili asosida budgetlashtirishning samaradorligini oshirish elementlari bilan tanishtirishga qaratilgan. NYBni keng miqyosda amalga oshirish terminologiyada aniqlik va uning vositalaridan foydalanishning ishlab chiqilgan modelini talab qiladi. Bugungi kunga qadar budget qonunchiligida budget mablag'laridan foydalanishda natijadorlik va samaradorlik tamoyili faqat e'lon qilingan. Biroq, zamonaviy budget amaliyotida ushbu tamoyilni "belgilangan natijalarga erishish zarurati" orqali talqin qilish turli mazmunga ega bo'lishi mumkin. Shunday qilib, qabul qilingan budgetlar nuqtayi nazaridan "aniqlangan natijalar" borgan sari faqat budget daromadlari va xarajatlarining umumlashtirilgan xarakteristikasiga aylanib bormoqda, budgetni rejalashtirish subyektlari faoliyatining aniq natijalari esa natijalarga yo'naltirilgan budgetlashtirish nuqtayi nazaridan huquqiy nuqtai-nazardan faqat ayrim alohida qismlardan iborat bo'lib qolmoqda ^[13].

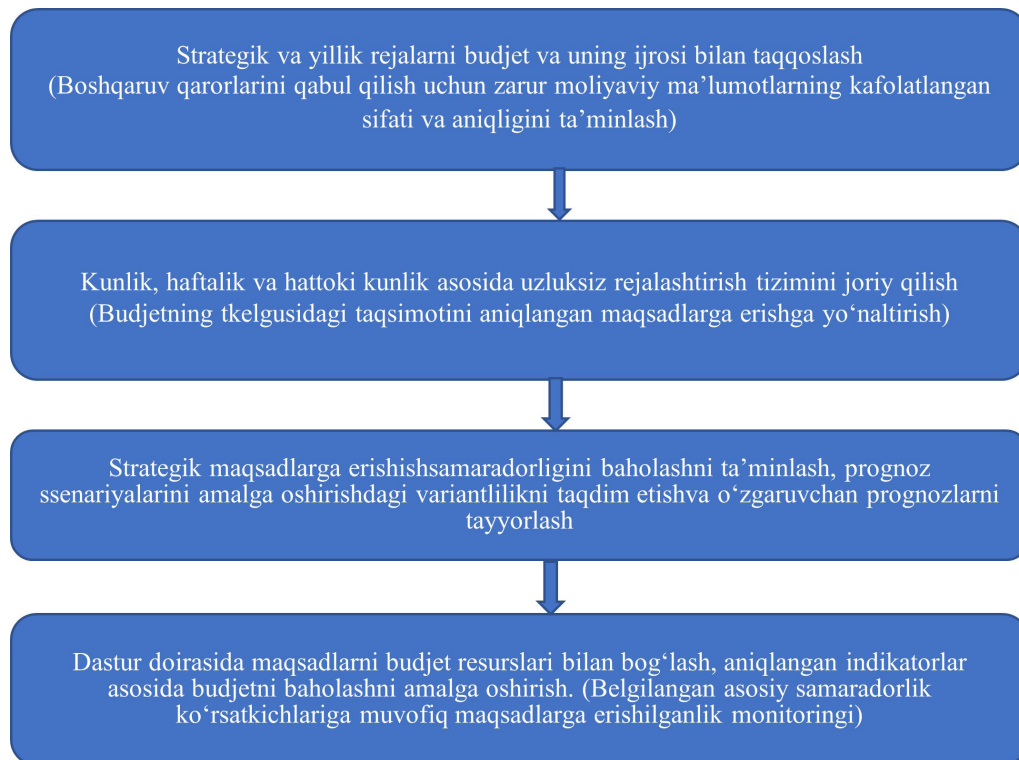
Hokimiyatlar darajasida "Hududiy maqsadli dasturlar to'g'risida"gi nizomni ishlab chiqish zarur. Bir necha yillardan buyon hokimiyatlarda maqsadli dasturlar amalga oshirilmoqda. Biroq, ko'pgina hokimiyatlarda ularni rejalashtirish, qabul qilish, bajarish va amalga oshirilishini nazorat qilish mexanizmi hech qanday tarzda mustahkamlanmagan. Amaliyotdan ko'rinib turibdiki, bunday dasturlar faqat yirik shaharlar va tumanlarida ishlab chiqilgan. Mahalliy o'zini o'zi boshqarishning huquqiy hujjatlari tizimiga budget jarayonida dasturiy-maqsadli rejalashtirishning samarali tizimini amalga oshirish uchun shart-sharoit yaratadigan va shahar budgeti xarajatlarini qayta yo'naltirish uchun asos yaratadigan moliyaviy huquq normalarini kiritish zarur. Bu budgetlashtirishda natijalarni boshqarish uchun xizmat qiladi.

Respublika va mahalliy darajalarda har bir dastur uchun uning parametrlarini o'zgartirish yoki belgilangan vazifalar bajarilmagan taqdirda uni amalga oshirishni to'xtatish tartibini ishlab chiqish kerak. Mavjud maqsadli dasturlarni inventarizatsiya qilish va ularning bajarilishini doimiy ravishda nazorat qilish zarur ^[14].

Hududlarda NYBni amalga oshirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar quyidagilar bo'lishi mumkin:

- ko'rsatilayotgan xizmatlarga bo'lgan ehtiyojni hisobga olish tizimini yaratish;
- budget ijrosi natijasida tasdiqlangan yillik xarajatlar ko'rsatkichlarining haqiqiy xarajatlardan chetga chiqish sabablarini tahlil qilish va baholash;
- budget xarajatlarini shakllantirish mexanizmlarini joriy yetish, budgetdan moliyalashtirish hajmlari va belgilangan natijalarga erishishga qaratilgan chora-tadbirlar tizimi o'rtasidagi bog'liqlikni ta'minlash;
- davlat organlari va ularning tarkibiy bo'linmalarini budget xarajatlari samaradorligini oshirish uchun xizmatlarni izlashga rag'batlantirish;
- davlat sektori muassasalarining ish sifatini baholash va yakuniy natijalarga erishish darajasini tahlil qilish asosida budget xarajatlari samaradorligini baholash uchun ko'rsatilayotgan budget xizmatlari monitoringi va samaradorligi tizimini yaratish;
- turlari bo'yicha budget xizmatlarini ko'rsatish sifati standartlarini va haqiqatda ko'rsatilgan budget xizmatlari sifatining oldindan belgilangan standartlarga muvofiqligini baholash tartibini tasdiqlash;
- budget xizmatlarini ko'rsatish sifati standartlari mavjudligi nuqtayi nazaridan amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarni inventarizatsiya qilish;
- budget xizmatlarini inventarizatsiya qilish, uning natijalariga ko'ra ularning optimal ro'yxatini aniqlash, budget xizmatlarini ko'rsatish sifati va miqdoriy ko'rsatkichlarining budgetni rejalashtirishdagi rolini kuchaytirish;
- imtiyozlarni aniqlash, budget xizmatlari tuzilmasida ustuvor yo'nalishlarni aniqlash, shuningdek, davlat sektori muassasalari va hokimiyatlar faoliyatini baholash maqsadida aholi o'rtasida so'rovlar tashkil etish.

Shuningdek, NYBni amalga oshirishda davlat xaridlari tizimi orqali ushbu natijalarga erishish uchun ajratilgan mablag'lardan foydalanish samaradorligini ta'minlaydigan mexanizmlardan samarali va mahsuldor foydalanish texnologiyalarini parallel ravishda amalga oshirish muhim ahamiyatga ega ^[15].

1-rasm: Natijaga yo'naltirilgan budgetlashtirish vazifalari

Shu bilan birga, samarali budgetlashtirish amaliyotida zamonaviy axborot texnologiyalari katta amaliy ahamiyatga ega. Bunday modernizatsiya ko'plab muammolarni boshqa darajada, davlat sektorida hal qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, NYB vositalari samaradorligining yana bir muhim jihati davlat xizmatchilarining uni amalga oshirishga bo'lgan qiziqishining ortishi, uni amalga oshirish zarurati bilan asoslanadi. NYB vositalaridan foydalanishning muvaffaqiyat omillari orasida quyidagilar ustunlik qiladi:

- rahbariyat tomonidan qo'llab-quvvatlash;
- NYB mexanizmlarini amalga oshirishni ta'minlovchi mustaqil infratuzilmani shakllantirish;
- ularni amalga oshirish va foydalanish xarajatlari va ushbu faoliyat natijalari o'rtasidagi munosabatlarni doimiy ravishda baholash;
- tegishli xodimlarni tayyorlash.

Boshqacha qilib aytganda, NYBni joriy yetish inson resurslarini rivojlantirish, xodimlarni, davlat xizmatchilarini rag'batlantirish zaruratini keltirib chiqaradi. Bu umuman olganda barcha resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan jarayondir ^[16].

XULOSA

Yuqorida keltirilgan fikrlarga asoslanib, biz zamonaviy sharoitda O'zbekiston ixtisoslashtirilgan natijaga yo'naltirilgan budgetlashtirish mexanizmini yaratish emas, balki mamlakat budget tizimining barcha darajalarida budget jarayonini natijaga yo'naltirilgan budgetlashtirish tamoyillaridan foydalanish uchun tayyorlash yo'lini tanladi, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Bu tegishli budgetlarni rejalashtirish subyektlari faoliyatiga asos bo'lishi lozim. Bu murossasiz va to'g'ri pozitsiyadir, chunki ma'lumot, motivatsiya va moslashish nuqtayi nazaridan bizning budget tizimimiz NYBni kuchaytirishga tayyor emas. Hatto vazirliklarning ba'zi bir tajribasi va natijalarga yo'naltirilgan budgetlashtirishda xorijiy tajribalarni hisobga olgan holda ham bu fikr o'rindir. Biroq, NYBni amalga oshirishning ixtisoslashtirilgan mexanizmi mavjud emasligiga qaramay, budget jarayonining rivojlanish vektori aniqlandi desak mubolag'a bo'lmaydi.

Shu sababli, barcha darajadagi ijro etuvchi hokimiyat organlari mavjud vositalarni tegishli darajadagi o'zlarining ehtiyojlari va imkoniyatlariga moslashtirish bilan bog'liq jiddiy muammolarga duch kelishadi. Shuningdek, natijaga yo'naltirilgan budgetlashtirishga asoslangan davlat va mahalliy resurslarni boshqarishda rag'batlantirish va sanksiyalar tizimini ishlab chiqish va bosqichma-bosqich joriy etish bo'yicha maqbul yondashuvlarni ishlab chiqish ham o'ta dolzarb vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://lex.uz/docs/4966572>
2. <https://lex.uz/docs/4966572>
3. Moscher Frederik C. American Public Administration. Past, Present, Future. Seventh Printing. Copyright 1975 by The The Maksvell School of Citizenship and Public Affairs and the National Association of Schools of Public Affairs and Administration. 1994. R. 291).
4. Diamond J. Performance Budgeting: Managing the Reform Process. IMF Working Paper, International Monetary Fund. 2003. P. 3–28.
5. Kelly Janet M. Performance Budgeting for State and Local Government / by Janet M. Kelly and William C. Rivenbark. – 2nd ed. 2011. P. 23.
6. Shan Anwar and Shen Chunli. A Primer on Performance Budgeting. Budgeting and Budgetary Institutions, edited by Anwar Shan, Washington: World Bank. 2007. P. 137–178.
7. Robinson M. and Brumby J. Does Performance Budgeting Work? An Analytical Review of the Empirical Literature. IMF Working Paper, IMF. 2005. P. 3–75.
8. Meneguzzo M. Managerialita, innovazione e governance. La pubblica amministrazione verso il 2000. Arache editrice. 2001. P. 422.
9. Poocharoen O.-O. and Ingraham P. Integration of Management Systems in Government Performance Project, Paths to Performance in State and Local Government: A Final Assessment from the Maxwell School of Citizenship and Public Affairs. Syracuse: Maxwell School. 2003. P. 17.
10. Melkers J.E. and Willoughby K.G. Budgeters' Views of State Performance-budgeting Systems: Distinctions across Branches. Public Administration Review, Vol. 61(1), 2001. P. 54–64.
11. Kordbache M. Performance-based Budgeting. The Journal of Planning and Budgeting, 11 (6), 2007. P. 3–31.
12. Вагин В. В. Инициативное бюджетирование: российская практика. [Электронный ресурс]. URL: <http://budget4me.ru/materials/47e14512-ba46-11e6-8a28-0242ac10f406> (Дата обращения 06.05.2024)
13. Карпова Д.П. Программно-целевой метод планирования и финансирования как инструмент повышения эффективности государственных расходов текст научной статьи по специальности "Экономика и экономические науки" //Журнал "Финансы и кредит"// 2015 г.
14. Ларина С. Е. Финансово-кредитная система: бюджетное, валютное и кредитное регулирование экономики, инвестиционные ресурсы. - проблемы современной экономики/ С. Е Ларина// Финансы. - 2009.- N 3.- С. 31
15. Федулова С.Ф. Проблемы внедрения бюджетирования, ориентированного на результат/ С.Ф. Федулова// Вестник "Экономика и право". - 2010.-№5.-С.24-28
16. Эльтекова З.А. Бюджетирование, ориентированное на результат, в сфере науки и инноваций/, З.А. Эльтекова, А.О. Ладный, В.В. Гольберт, В.А. Шарапов. [Электронный ресурс]. URL.: <http://bujet.ru/article/77758.php> (Дата обращения 06.05.2024)

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.